

Posudek na diplomovou práci **Miroslava Paulíčka „Konstruování vážné hudby“**

Předkládaná diplomová práce je prací vysloveně teoretickou, spadá do v našich podmínkách málo rozvíjené odvětvové disciplíny sociologie hudby, konkrétně se zabývá ještě méně frekventovaným tématem, s to vážnou hudbou. Ještě „menšinovější“ a potenciálně přínosnější je způsob zpracování tématu: nejde o jakousi „sociologickou statistiku“ vážné hudby zabývající se tím kdo jak často kam kdy proč s jakou motivací apod. chodí na koncerty vážné hudby, event. ji sám provozuje atd. V centru pozornosti diplomanta jsou - abych použila jeho terminologii - „aktéři tvořící síť, která drží pohromadě konstrukci vážné hudby“. Téma výjimečné, přístup neobvyklý – to je nepochybně první deviza originalnosti, původnosti i přínosu předkládané diplomové práce.

Teoretické zázemí diplomanta je značně široké a text samotný prozrazuje sečtělost diplomanta i v mimosociologické oblasti, což je velice sympatické (a samozřejmě i „sečtělost“, či spíše „sposlouchanost“ hudební). Chápu, že se autor ve své práci soustředil především na to, co úzce souviselo s jeho vykládaným pojetím (tedy na to nové) a nechtělo se mu parafrázovat známé poznatky sociologů zabývajících se přinejmenším částečně daným tématem, ale v diplomové práci bych přece jen uvítala přinejmenším stručnou sumarizaci názorů a závěrů nejen Adorna, ale i mnoha dalších sociologů (čtenářem diplomové práce nebude jen vedoucí, oponent, event. členové komise, ale i ti sociologové nebo budoucí sociologové, kteří se danou oblastí teprve hodlají zabývat a základy jsou pro ně nepostradatelné). A to tím spíše, že prostoru v diplomové práci zbývalo dost – odhadem jde o cca 60 stran textu, přičemž úzus na katedře sociologie bývá 80-100 stran.

Zpracovaný text působí velice přesvědčivě, na čemž má výraznou zásluhu velmi dobrá stylistika diplomanta, odborný a přitom odlehčený styl výkladu i jeho logická posloupnost. Tato přesvědčivost je občas tak působivá, že jí čtenář snadno podlehne a teprve po nějakém čase či několika stránkách či uvědomí, že jde po cestě, kterou ho diplomant vede přes někdy snad až příliš snadno konstatované „pravdy“ uvozované pojmy jako „nepochybně“, „samozřejmě“, „bezesporu“ a že v některých případech může být výklad a zejména pohled přístupu různý a zdaleka nikoli jediný možný. K otázkám, které si potom čtenář dodatečně klade, či pasážím, které si dodatečně uvědomí, patří např. problém automaticnosti hodnotícího dělení hudby na vysokou a nízkou, resp. (na str. 3 i dále) vysoké a nízké umění.

Pro mne určitým bodem, okolo něhož se odvíjejí mé nejistoty (nechci říci rozpaky) týkající se občas přílišné autoritativnosti autorova výkladu coby zdánlivě jediného možného, je jakoby automatická a nezměnitelná vysoká umělecká hodnota vážné hudby, samozřejmý a „od přírody daný“ elitismus vážné hudby a především jejich posluchačů (vše, co zařadíme do vážné hudby je už jen pro tuto nálepku hodnotné?). Jen poznámkou se např. diplomant dotkl faktu, že – zjednodušeně řečeno – vážná hudba mechanicky nezušlechťuje člověka (str. 14 - příklady nacistů milujících vážnou hudbu), nebo že s vážnou hudbou může v mnoha případech souznít pouhé snobství (str. 26): přitom i zmiňovaní nacisté i snobové jsou aktéry, kteří spoludrží pohromadě konstrukci vážné hudby.

Nechci, samozřejmě, polemizovat o tom, jestli je vážná hudba hodnotnější, umělečtější atd. než jakákoli hudba jiná, ale mám své pochybnosti o tom, že je možné z hlediska významu, role, přínosu, atd. hudby pro člověka (různé osoby) dříve a především nyní chápat veškerou jinou hudbu jako dejme tomu pokleslou, nicnepřinášející, nehodnotnou, existující jen

z ekonomických, event. ideových důvodů pro ne-elitu. V této souvislosti by bylo možné použít (a případně následně argumentací vyvrátit) řadu tezí tzv. obhájců masové kultury (i triviální otázky typu, zda je lépe „užít“ si vážnou hudbu v džínách, nebo ji neslyšet vůbec). Z tohoto pohledu mi ze zorného pole vypadává silná skupina aktérů hudby obecně. Vím, že diplomant se ve své práci zabývá pouze vážnou hudbou, nikoli hudbou obecně, takže řadu otázek zcela oprávněně neřeší a nezabývá se jimi, ale přece jen to, o čem jsem se zmínila, je v podtextu práce silně cítit. (Mimochodem, domnívám se, že se to názorně odráží i v rezervovaném postoji, kterým diplomant mluví o zařazování Beatles mezi „klasiku“, a to i ve zmiňovaném Werichově smyslu – nebo snad do „klasiky“ zařadíme pouze Paula McCartneye kvůli jeho pokusům o komponování vážné hudby, i když ohlasy na ni byly rozpolcené?)

Byť – jak autor sám píše – není jednoduché problematiku vážné hudby „správně uchopit“, jeho postup v diplomové práci má svou logiku (včetně zařazení pro tuto práci definitivního vymezení či pojetí vážné hudby jako takové na konec práce). Jinou „nejednoduchostí“ tématu je nutnost zohlednění některých základních hudebních reálií v práci, která má být sociologická. Zcela vynechat muzikologické souvislosti (základy) jistě nelze, ale míra jejich frekvence v sociologické práci je často otázkou subjektivního přístupu. Já bych se sice při autorově výkladu obešla bez některých (zdůrazňuji některých, jistě ne zdaleka většiny) vysloveně muzikologických souvislostí, ale současně když už diplomant v kapitole Sociologie not (jejíž název mne mimochodem na první pohled doslova vyděsil) načal systém Johna Cagea (str. 18), měl by ho – alespoň v poznámce pod čarou – rámcově vysvětlit.

Nezbývá mi než se zmínit o tom, že titulní strana i čestné prohlášení neodpovídají tak zcela předpisům děkana FF.

Závěr: V diplomové práci M.Paulíček nepochybně dokázal své předpoklady pro samostatnou sociologickou práci, prokázal znalosti „sociologického řemesla“ stejně jako schopnosti sociologické teoretické analýzy, sociologické imaginace a aplikace obecnějších sociologických teorií na konkrétní problematiku. Diplomovou práci jednoznačně doporučuji k obhajobě s klasifikací výborně.

Praha, 10.9.2007

PhDr. Jana Duffková, CSc.

